

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคที่มีุงลายเป็นพาหะของแกนนำครัวเรือนในจังหวัดปทุมธานี โดยศึกษาจาก ๔๕ ครัวเรือน วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (One – group Pretest – Posttest) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยโปรแกรมเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคที่มีุงลายเป็นพาหะ แบบสอบถามความรอบรู้แกนนำครัวเรือน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสำรวจลูกน้ำยุงลาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติอ้างอิง Paired Sample t – test ทดสอบ Chi-square test และวิเคราะห์ค่าร้อยละของลูกน้ำยุงลายในภาชนะใส่น้ำที่สำรวจ (Container Index) และร้อยละของบ้านที่สำรวจพบลูกน้ำยุงลาย (House Index) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่ามีระดับความสามารถของความรอบรู้ด้านสุขภาพหลังการทดลองส่วนใหญ่ทำได้ค่อนข้างง่าย ได้แก่ ทักษะการเข้าใจ มีคะแนนเฉลี่ย ๖.๗๘ (S.D. = ๐.๘๒) ทักษะการสื่อสารและไต่ถาม คะแนนเฉลี่ย ๑๐.๑๑ (S.D. = ๑.๑๑) ทักษะการนำไปใช้ มีคะแนนเฉลี่ย ๑๔.๑๖ (S.D. = ๑.๖๒) พฤติกรรมการป้องกันโรคที่มีุงลายเป็นพาหะ คะแนนเฉลี่ย ๒๔ (S.D. = ๒.๕๑) ทั้ง ๓ ทักษะ และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕ สำหรับทักษะการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีคะแนนเฉลี่ย ๑๓.๔๙ (S.D. = ๑.๕๘) และทักษะการตัดสินใจ มีคะแนนเฉลี่ย ๓.๔๙ (S.D. = ๐.๕๑) ทั้ง ๒ ทักษะ ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่าร้อยละของบ้านที่สำรวจ พบลูกน้ำยุงลายหลังทดลองลดลง ๑๗.๗๕ เมื่อเทียบก่อนทดลอง ค่าร้อยละของภาชนะพบลูกน้ำยุงลายลดลง ๓.๓๗ เมื่อเทียบก่อนทดลอง เมื่อพิจารณาพฤติกรรมที่เหมาะสมจัดการภาชนะพบลูกน้ำยุงลายเพิ่มขึ้น ร้อยละ ๘๒.๒๒ ทั้ง ๓ พื้นที่ไม่มี ความแตกต่างกัน

ข้อค้นพบจากงานวิจัย พื้นที่เขตเมืองต้องพัฒนาเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทั้งภายในภายนอกบ้าน และบริเวณที่สาธารณะของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันควบคุมโรค ต้องอาศัยมาตรการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องด้านบริหารจัดการ ปฏิบัติตามมาตรการ ๓ เก็บป้องกัน ๓ โรค รวมทั้งพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพให้เหมาะสมสำหรับบุคคลแต่ละบริบท ให้เกิดทักษะความสามารถให้เป็นพฤติกรรมป้องกันโรคในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ โปรแกรมการเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรมการป้องกันโรคที่มีุงลายเป็นพาหะ

Abstract

The objective of this quasi – experimental research was to study the effect of health literacy enhancement behavior for *Aedes*- borne disease prevention program of the household leaders in Pathum Thani province. The *one-group pretest-posttest* experimental design was applied to study among ๔๕ household leaders. The data collection instruments included and survey form *Aedes spp.* Larva. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, Chi-square test, paired sample t – test, House Index and Container Index, Qualitative Content analysis.

Result revealed that after participating in the program, the experiment group had health literacy on *Aedes* – bone diseases prevention was quite simple including understand skill at ๖.๗๘ (S.D. = ๐.๘๒), communication and questioning skill at ๑๐.๑๑ (S.D. = ๑.๑๑) and self-management skill at ๑๔.๑๖ (S.D. = ๑.๖๒). Behavior for *Aedes*-borne disease prevention at ๒๔ (S.D. = ๒.๕๑) and significance level of ๐.๐๕. Access skill at ๑๓.๔๙ (S.D. = ๑.๕๘), decision making skill at ๓.๔๙ (S.D. = ๐.๕๑) and no significance level. Percentage of house index and container index were decreased from prior at ๑๗.๗๕. and ๓.๓๗. When considering appropriate behaviors for container management, mosquito larvae increased by ๘๒.๒๒ percent in ๓ areas without any differences.

research findings Urban areas need to improve the management of the environment that breeding ground for *Aedes* mosquitoes. People's participation in disease prevention and control Must rely on measures of local governments and all related sectors in managing, ๓ recommended advices comprised of keeping the house clean, collect water with lid and picking up trash. To Develop health literacy programs that are appropriate for each individual context.

Keywords: health literacy program, behavior for *Aedes*-borne diseases prevention